

TLM_Lausunto_KOLARI_rakennusjärjestysluonnos_06032026

Päätöksentekijä Tornionlaakson museon johtaja Kallio-Seppä Titta
/ museon johtajan sijainen Ylimartimo Teija

Valmistelija arkeologi Puolakka Hanna
korjausrakentamisen asiantuntija Antti-Jussi Tulimaa

KOLARI, RAKENNUSJÄRJESTYKSEN UUSIMINEN, RAKENNUSJÄRJESTYSLUONNOS

Kolarin kunta on lähettänyt Tornionlaakson museolle lausuntopyynnön rakennusjärjestyksen luonnoksesta. Lausuntopyynnön liitteenä museolle on toimitettu rakennusjärjestyksen 27.1.2026 päivätty luonnos sekä tammikuussa 2026 päivitetty Rakennusjärjestyksen uudistamisen osallistumis- ja arviointisuunnitelma. Alueellisena vastuumuseona Tornionlaakson museo vastaa toimialueensa rakennetun kulttuuriympäristön, kulttuurimaiseman sekä arkeologisen kulttuuriperinnön asiantuntija- ja viranomaistehtävistä. Museo on lausunut rakennusjärjestyksen vireille tulosta 10.4.2025

Rakennusjärjestyksen tehtävänä on antaa paikallisista oloista johtuvia määräyksiä, jotka toimivat suunnitelmallisen ja soveltuvan rakentamisen ohjeena Kolarin kunnan alueella (RakL 17 §). Rakennusjärjestys osoittaa kunnan tavoitteet ja vaatimukset rakentamiselle ja antaa muita sääntöjä täydentäviä tietoja rakentajille ja suunnittelijoille.

Tornionlaakson museo pitää hyvänä, että rakennusjärjestyksen luonnokseen on otettu mukaan hyvää rakennustapaa, rakennuksen kunnossapitoa sekä rakennetun ympäristön hoitoa koskevat yleiset periaatteet (kodat 2.2 ja 2.3). Museo pitää hyvänä, että Kolarin kunnan rakennusjärjestyksen luonnoksessa on kappaleessa 3.1 on nostettu esiin suunnitteluperiaatteita, joilla edistetään rakennusten soveltumista rakennettuun ympäristöön ja maisemaan. Museo näkee erittäin tärkeänä, että rakennusjärjestyksessä tuodaan selkeästi muissakin kohdissa esiin rakentamisen sovittaminen ja soveltuminen ympäristönsä sekä erityisvaatimukset ja poikkeukset kulttuurihistoriallisesti merkittäviä ja suojeltuja alueita ja kohteita koskevan luvanvaraisuuden osalta.

Museo esittää joko täydennettäväksi kohtaa 3.1. tai omana alalukunaan 3 §:ään lisättäväksi Kuntaliiton mallirakennusjärjestyksen 25 §:n mukaisesti arvokkaan kulttuuriympäristöalueen, -kohteen ja suojellun rakennuksen määritelmät, yleiset määräykset sekä selvitysvaatimuksen rakennuksen, rakennuspaikan tai -alueen kulttuurihistoriallista arvoista sekä yhteydenotosta hyvissä ajoin rakennusvalvontaan ja alueelliseen vastuumuseoon (lausunnot). Kappaleen 3.1. otsikko olisi siten hyvä täydentää termillä kulttuuriympäristö, joka sisältäisi rakennetun ja arkeologisen kulttuuriperinnön, tai lisätä kulttuuriympäristölle ja maisemalle oma luku tai alaluku 3 §:ään.

Kappaleessa 3.1. on mainittu erityisen arvokkaiden valtakunnallisten ja maakunnallisten kulttuuriympäristöjen löytyvän *julkaisusta RTY 2009*,

Tornionlaakson museon johtaja

06.03.2026

§ 16/2026

<http://www.rky.fi> ja *Tunturi-lapin maakuntakaavasta*. Valtakunnallisesti merkittäviä rakennettuja kulttuuriympäristöjä koskevassa lyhenteessä oleva lyöntivirhe (RTY 2009) olisi hyvä korjata: RKY 2009. Lisäksi museo muistuttaa, että RKY-luettelon lisäksi valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden mukaisia inventointeja ovat myös valtakunnallisesti arvokkaat maisema-alueet (VAMA 2021) sekä valtakunnallisesti merkittävät arkeologiset alueet (VARK 2024). Ja maakuntakaavassa osoitettujen maakunnallisesti merkittävien kulttuuriympäristöjen lisäksi valtakunnallisesti arvokkaiden maisema-alueiden päivityksen yhteydessä inventoidut maakunnallisesti arvokkaat maisema-alueet (MAMA) on myös vahvistettu vuonna 2016.

Luonnoksessa on nostettu esiin myös arkeologiseen kulttuuriperintöön liittyvät erityisedellytykset kappaleessa 3.1. *Rakennusten soveltuminen rakennettuun ympäristöön ja maisemaan*. Museo ehdottaa, että arkeologinen kulttuuriperintö nostettaisi esiin omana alalukunaan 3 § tai alakappaleenaan 3.1.1. *Arkeologinen kulttuuriperintö*.

On hyvä, että kappaleessa on viitattu Muinaismuistolakiin 295/1963. Samaten museo pitää hyvänä, että kappaleessa on muistutettu rakennushankkeeseen ryhtyvän vastuusta ottaa selvää alueellaan mahdollisesti sijaitsevista muinaisjäänöksistä sekä siitä, että ajantasaisin tieto muinaisjäänöksistä löytyy Museoviraston ylläpitämästä Kulttuuriympäristön palveluikkunasta.

Tämän lisäksi kappaleessa voisi muistuttaa, että kaikki arkeologiset muinaisjäänöksikohteet ovat *automaattisesti* rauhoitettuja muinaismuistolain nojalla, eikä niiden suojelu vaadi erillistä päätöstä, ja että mikäli rakennusvaiheen aikana havaitaan merkkejä muinaisjäänöksestä, on työt lain mukaan välittömästi keskeytettävä ja ilmoitettava asiasta alueelliselle vastuumuseolle. Tekstiin tulisi lisätä termin ”museoviranomainen” ohien tieto siitä, että Tornionlaakson museo on tämän alueen alueellinen vastuumuseo, johon asiassa tulee ottaa yhteyttä.

Museo esittää lisättäväksi kohtaan 3.7. (Piha-alue) Kuntaliiton mallijärjestyksen mukaisesti maininta valaisinten ja valaistuksen soveltumisesta kunkin alueen ominaispiirteisiin ja kylä-/kaupunkikuvaan. Valaistuksella on museon näkemyksen mukaan merkittävä vaikutus rakennuspaikan ja rakennusten ominaispiirteisiin.

Ranta-alueita koskevan luvun (6.2.) osalta museo pitää hyvänä, että rakennusjärjestyksessä ohjataan rantapuuston säilyttämiseen. Rantamaisemaan yhtä lailla vaikuttava asia on maanpinnan tason säilyttäminen, näin ollen museo esittää kohtaan (tai kohtaan 3.5.) selkeämmin tuotavan esiin maanpinnan tason muokkaamisen/muuttamisen rajoittamisesta. Alimman rakentamisen korkeuden vaatimus voi johtaa erityisesti ranta-alueilla pengertämiseen, mikä vaikuttaa merkittävästi rantamaisemaan ja muuttaa siten alueiden luonnetta ja luonnonmukaisuutta.

Kohtaa 9.1 olisi hyvä täsmentää rakentamislain mukaisesti siten, että *Rakentamislupa tarvitaan aina myös korjaus- tai muutostyöhön, jolla muutetaan kaavan tai lain nojalla suojeltua taikka historiallisesti tai rakennustaiteellisesti arvokasta rakennusta tavalla, jolla on merkittävää vaikutusta rakennuksen suojeltavalle tai rakennustaiteelliselle arvolle*.

Tornionlaakson museon johtaja

06.03.2026

§ 16/2026

Kohtaa olisi hyvä täydentää myös seuraavalla täsmentävällä osalla: *Kun kaavamääräys tai suojelupäätös kieltää rakennuksen julkisivun tyylin ja ominaispiirteiden muuttamisen, tällaisiksi muutoksiksi katsotaan rakennuksen julkisivun, katon, ovien sekä ikkunapuitteiden ja -karmien materiaalin, värityksen sekä ikkunajaon muuttaminen.*

Museo pitää hyvänä, että purkamista koskevassa osassa on nostettu mukaan materiaalien kierrätyskelpoisuudesta huolehtiminen.

Museon pitää hyvänä, että rakennusjärjestyksen luonnokseen on sisällytetty Kuntaliiton mallirakennusjärjestyksen mukaisesti suojeltuja kohteita ja arvokkaita kulttuuriympäristöjä koskevat poikkeukset teknisten laitteiden asentamisessa. Monilla teknisillä laitteilla tai järjestelmillä voi olla merkittävä vaikutus rakennusten ominaispiirteisiin, minkä vuoksi erityisesti kulttuurihistoriallisesti merkittävien kohteiden ollessa kyseessä niiden asentamista on hyvä ohjeistaa.

Luvanvaraisuudesta vapautettua rakentamista koskevaan lukuun (9.2.) kohtaan, jossa määrätään julkisivun ja katon värisävyyn muutoksista museo esittää lisättäväksi suojeltujen rakennusten lisäksi kulttuurihistoriallisesti arvokkaat alueet, joita koskee aluesuojelumerkintä (yleiskaavoissa). Vastaava poikkeus luvanvaraisuudesta vapauttamiseen tulisi museon näkemyksen mukaan liittää myös asuinrakennusten terassien ja parvekkeiden lasittamisen osalta.

Tornionlaakson museon näkemyksen mukaan rakennusjärjestykseen olisi hyvä liittää luettelo ja/tai kartta kunnan alueelle sijoittuvista kulttuuriympäristöistä ja vähintään valtakunnallisesti arvokkaiden maisema-alueiden (VAMA), valtakunnallisesti merkittävien rakennettujen kulttuuriympäristöjen (RKY) sekä valtakunnallisesti merkittävien arkeologisten alueiden (VARK) osalta. Myös sekä maakuntakaavassa osoitetut maakunnallisesti arvokkaat kulttuuriympäristöt ja maakunnallisesti arvokkaat maisema-alueet olisi hyvä liittää esimerkiksi omana liitekarttanaan rakennusjärjestykseen.

Teija Ylimartimo
Tornionlaakson museon johtajan sijainen

Jakelu

Kolarin kunta
Museovirasto, Kulttuuriympäristön suojelu yksikkö
Lupa- ja valvontavirasto